

Aquell fotògraf ambulant

La Fundació Mascort de Torroella de Montgrí exposa cap a dues-centes imatges de Valentí Fagnoli reproduïdes en gran format, una cinquantena de les quals són inèdites

Fotografia de Valentí Fagnoli. Foto: COL·LECCIÓ MASCORT.

Qualsevol acostament a l'imaginari visual de la Girona dels primers trenta anys del segle XX passa forçosament per Valentí Fagnoli. El paisatge, la gent, els monuments, les celebracions i els costums de les terres gironines, des de la costa a la muntanya, des de la capital al poble més petit, fins i tot de l'interior de les cases, de les fàbriques, dels hospitals i dels cementiris, depèn del testimoni d'aquest fotògraf d'origen italià amb el qual es funda el repertori d'imatges més complet de la vida dels nostres avis. No fa gaire, encara hi havia qui el recordava pedalant damunt una vella bicicleta centenars de quilòmetres amb la càmera i el tres peus penjats a

l'esquena, a vegades també amb un decorat enrotllat en difícil equilibri damunt la roda, per oferir els seus serveis de retratista ambulant als pobles més inaccessibles de la ruralia, on els pagesos descobrien amb ell per primer cop la diabòlica immortalitat que procurava el bromur de plata. L'advocat Ramon Mascort n'havia sentit a parlar sovint a casa, d'aquell homenet verbós que va deixar a l'àlbum familiar alguns retrats memorables de la seva àvia i del seu pare asseguts a la galeria de la mateixa Casa Galibern on ara es presenta una de les col·leccions de fotografies de Fagnoli més completes i desconegudes fins ara. El fons, reunit amb paciència per Mascort des de l'adolescència, quan remenant per llibreries de vell i antiquaris va començar a col·leccionar les postals de paisatges gironins que distribuïa el fotògraf, es va enriquir notablement el 1980, quan l'advocat torroellenc va conèixer Genoveva Fagnoli i va saber que encara conservava centenars de plaques de vidre mai reproduïdes del seu pare. L'adquisició d'aquelles imatges, un total de 288, de les quals més de dues-centes es poden considerar inèdites, a més d'una de les càmeres originals que havia arrossegat el fotògraf en les seves campanyes, formen el cos principal de la col·lecció Mascort, que consta de 627 fotografies, de les quals se n'han seleccionat 185, una cinquantena mai vistes, per a la seva primera exhibició pública. El conjunt realment impressiona, no només per la quantitat, sinó sobretot per la varietat de temes que va abordar Fagnoli al llarg de la seva vida professional i per l'extraordinària qualitat de les imatges, que superen amb un detallisme sorprenent la difícil prova de l'ampliació en grans formats.

Tot i que ell mateix es promocionava com a "fotògraf d'art i arqueologia", per la seva especialització en el registre del patrimoni, en un moment en què les institucions començaven a prendre consciència de la seva preservació, l'obra de Valentí Fagnoli (Barcelona, 1885-Girona, 1944) hauria perdut bona part de l'encant que transmet sense la seva dedicació, probablement a causa de les estretors econòmiques, a la fotografia ambulant. Amb les seves expedicions fins als racons més amagats de les terres de Girona, sempre al damunt de la precària bicicleta o, més endavant, barrejat amb el passatge dels autobusos de línia (mai no es va poder permetre el luxe del cotxe privat, a diferència d'altres col·legues seus més pròspers, com els Unal), ha contribuït a fer perdurables en la memòria uns llocs i unes formes de vida que hauriem irremissiblement perdut. La seva obstinació a registrar-ho tot, sovint responent a a encàrrecs comercials o municipals, o pensant en els nombrosos concursos fotogràfics als quals concorria, ha permès conservar, almenys sobre el paper, la silueta primigènia de la Costa Brava com un mapa de virginitat rocosa, on els pescadores treien el llagut a trenc d'alba en platges desertes, sense banyistes, sense hotels, sense sorolls. El món rural, menys explotat econòmicament, es representa per mitjà de feines que fins fa quatre dies seguien vigents, com la sega manual o la batuda del blat, la recollida d'olives,

l'encesa de les carboneres o els innúmers treballs d'artesanía a peu de porta com els dels fabricants d'esclops, les filadores o els ferrers. Aturar-se en les expressions endurides, atònites o receloses d'aquest impressionant catàleg humà és un dels exercicis més recomanables per apreciar el valor de l'exposició, molt més que les seccions dedicades als monuments històrics i les obres d'art amb què, ben mirat, Fagnoli confiava passar a la posteritat.

Alguns dels seus retrats, més que profunditat psicològica, de tan fascinants, revelen més aviat dots de profecia. És el cas, per exemple, de la fotografia de dues nenes, potser germanes, abillades amb un vestit idèntic, pulcríssim i elegant, com dues nines desdoblades francament inquietants, com les bessones mortes que tants anys després fixaria en l'imaginari col·lectiu Stanley Kubrick a La replendor. O el del fabulós retrat d'uns pagesos de Llorà, a Sant Martí de Llémena, formant disciplinadament per al fotògraf amb les eines de la sega encara a la mà, en una vertiginosa rememoració dels revolucionaris camperols dels primers dies de la Guerra Civil. No hi falten tampoc els retrats de comunitat, els de família, els de grups escolars o els d'associacions recreatives, la majoria fets per encàrrec però defugint l'adotzenament de les representacions a l'ús per la intencionalitat artística que Fagnoli sovint hi projectava. Aquesta voluntat és molt evident en alguns enquadraments que busquen agosarats contrapicats o perspectives en fuga per accentuar la magnificència d'alguns dels paisatges que fotografiava, o al contrari, subratllant-ne la desemparança servint-se d'eloqüents efectes de llum en la descripció d'ambients particularment tètrics, com ara en la sèrie que va realitzar per encàrrec de l'hospital de Santa Caterina, l'Hospici o el psiquiàtric, però també en l'interior d'algunes cases de ciutadans prominents, on pot arribar a capturar un tros de bufet on s'exposa la vaixel·la i la coberteria d'una família burgesa amb la mateixa asèpsia contrita amb què fa una estona ha fixat la taula de necròpsies d'un hospital. Més enllà del Fagnoli documentalista emergeix, doncs, un artista que, com assenyala el títol de l'exposició, aprèn de les estratègies de la Nova Objectivitat per intensificar la visió dels objectes i els paisatges quotidians, revelats sota aquesta mirada incisiva amb un verisme tal, que quasi els torna irreal.

Publicat a:

-Cultura 31-01-2014 Pàgina 26

Font del document:

http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/5-cultura/19-cultura/712690-aquell-fotograf-ambulant.html?cca=1&piwik_campaign=rss&piwik_kwd=mescultura&utm_source=rss&utm_medium=mescultura&utm_campaign=rss